

”We are not afraid”

En komparativ analys över statsledares reaktioner på
terrorattentat i Europa

Abstract

In recent years, terror attacks have been a common occurrence and topic of conversation in Europe. After attacks struck countries such as Sweden, United Kingdom and France, state leaders have spoken out, providing strategies to move forward and measures to be taken against terror. Those speeches and statements represent a top-level discourse on terrorism in each country and constructs public understanding and perception of the threat from terror.

This study aims to identify security discourses of Swedish, British and French state leaders after Islamist terror attacks since late 2015 and to compare them. This is done through a discourse analysis guided by securitization theory, which states that security – and insecurity – is constructed and formed in a speech act that connects certain issues to existential threats in order to motivate extraordinary measures being taken against the problem.

The study finds securitizing moves in all three countries, but that they constitute different levels. Securitization is strongest in the French discourse, with the president focusing on France being at war. The British prime minister also mentions military measures, but mostly the Swedish and British discourses focus on increasing resources for police and intelligence agencies, but above all, that the strongest weapon against terrorism is to continue life as normal.

Key words: terrorism, securitization, discourse, securitizing move, threat from terror, counter-terrorism

Antal ord: 9747.

Innehållsförteckning

1	Terrorhotet i Europa	1
1.1	Syfte och frågeställning	1
2	Teoretiska utgångspunkter	2
2.1	Tidigare forskning	2
2.2	Säkerhetsiseringsteorin	5
3	Metod och material	7
3.1	Forskningsdesign.....	7
3.2	Val av fall	7
3.3	Diskursanalys.....	8
3.3.1	Operationalisering.....	9
3.4	Material och källkritik	9
3.5	Validitet och reliabilitet	11
4	Analys av terrordiskurser i Europa	12
4.1	Sverige och sammanhållningen.....	12
4.2	Storbritannien och beslutsamheten	14
4.3	Frankrike och kriget	17
4.4	Sammanfattande jämförelse.....	19
5	Avslutande diskussion	22
6	Referenser	23

1 Terrorhotet i Europa

”We are not afraid”. Titeln på studien kommer från ett tal av Storbritanniens premiärminister Theresa May inför parlamentet i Westminster, dagen efter att en ensam man utfört en så kallad terrorattack på gatorna utanför parlamentsbyggnaden i London 2017. Terrorn kommer aldrig att vinna, menar May.¹ Men samtidigt är terrorhotet ett mycket omtalat fenomen i Europa idag. Under de senaste åren har det skett flera dödliga terrorattentat i europeiska städer. Terrorhotnivån har beskrivits vara mer närvarande, högaktuell och kritisk än någonsin. Flera konkreta åtgärder har genomförts för att förhindra framtida attentat, såsom underrättelseaktiviteter, fysiska åtgärder såsom att bygga blockader och betonghinder för att hindra framfart på populära platser, ökade gränskontroller och i vissa fall undantagstillstånd. Men vad är det egentligen som är hotat? Efter attackerna har statsledare gått ut med information till allmänheten och hållit tal för att ge sin officiella bild av vad som hänt. Talen som följer terrorattentaten utgör en officiell diskurs för landets styre och visar vad de vill ge för direkt respons till följd av attentaten.

Med detta som bakgrund är det av relevans att studera hur europeiska ledare reagerat på terrordåd i sitt hemland, vilken retorik som användes och vad detta kan innebära. Hur beskrivs terrorn? Hur beskriver ledarna terrorattentaten? Vad är det egentligen som är hotat? Vad är det som hotar? Och vad skall man ge för respons? Denna undersökning kartlägger hur terrorhotet beskrivs i officiella tal efter islamistiskt fundamentalistiska terrorattentat i Europa.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att visa hur säkerhetsdiskurser kring terrorhotet ser ut efter terrorattacker i Europa 2015–2017 och huruvida skillnader finns mellan länder. För att utläsa detta har tre länder valts ut, dels för att få en bredare bild och dels för att se om det finns skillnader i säkerhetiseringen av ”terrorhotet” mellan olika europeiska länder.

Frågeställningen för studien lyder:

– *Hur gestaltar Sveriges, Storbritanniens och Frankrikes ledare terrordåd efter att terrordåd har skett i deras respektive länder?*

---

¹ Gov.uk, “PM Commons statement on Westminster attack” 2017-03-23.

2 Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel redogörs för de teoretiska utgångspunkterna bakom studien. Först förklaras tidigare forskning om kontraterrorism och gestaltningar av terrorism, för att sedan leda in på en presentation av studiens teoretiska ramverk, säkerhetsisering.

2.1 Tidigare forskning

Mycket av den tidigare forskning som gjorts om terrorism fokuserar på kontraterrorism, det så kallade kriget mot terrorismen efter 11 september samt hur medier och makteliter beskriver terror. Ett urval presenteras nedan.

Kontraterrorism innebär delvis preventivt arbete med underrättelsetjänst för att upptäcka planerade dåd innan de utförs men också direkta militära åtgärder för att eliminera exempelvis träningsläger för terrorister. Studier om kontraterrorism handlar delvis om policys som bör utvecklas för att bekämpa terrorismen effektivt i takt med dess förändrade karaktär, medan andra har en mer kritisk inställning till kriget mot terrorismen. Många studier om kontraterrorismen har en kritisk förankring, vilket är övergripande för den litteratur som inkluderats nedan. I Ronald Crelinstens bok *Counterterrorism* (2009) studeras kontraterrorism efter 11 september. Crelinsten menar att terrorism har en kommunikativ funktion och att terrorister önskar påverka personer bortom attackernas offer. Attacker mot oskyldiga civila innebär en stark symbolik och sänder ett budskap om att vem som helst kan attackeras. Crelinsten definierar terrorism som en form av våldsam kommunikation som utan förvarning använder våld riktat mot mål för att påtvinga förändring, skrämmas alternativt imponera på en stor publik. Hur terrorism, vars måltavla är demokratiska värderingar och så kallade västerländska sätt att leva, lyckas beror dock på hur de drabbade svarar på terrorismen, menar Crelinsten. Även hur folk förbereder sig, pratar och tänker om terrorism och hur drabbade länder återhämtar sig från attacker påverkar terrorhotet. Gestaltningar av terrorism spelar därmed stor roll, eftersom sätt att tala om terrorhotet påverkar agerande mot det, anser Crelinsten. Diskursen om ”kriget mot terrorismen” har blivit starkt inkorporerat hos många, som övertygats om att terrorn är ett verkligt hot som behöver hanteras med militära medel.²

Gällande det generella terrorhotet har Lee Jarvis och Richard Jackson med flera publicerat ett samlat verk om terrorism: *Terrorism: a critical introduction* (2011). De menar att hotbilden är oproportionerligt stor jämfört med det reella hotet från terrorismen och att det finns en allvarlig diskrepans mellan uppfattningen av hotet

---

² Ronald Crelinsten, 2009. *Counterterrorism*. Cambridge: Polity Press. s.10ff.

och det reella hotet. Terrorhotet konstrueras i och påverkas av mediers framing och staters diskurser som båda tenderar att överdriva hotet. Detta gör att folk reagerar överdrivet på det de uppfattar som terrorism.³ Hur hotet tolkas styr vilka åtgärder man gör för att stoppa hotet. Terrorhotet antas kunna blossa upp när som helst. Vad terrorister vill attackera anses ofta vara demokrati och västerländsk civilisation och hotet är riktat mot individuell, nationell och internationell säkerhet. Terrorhotet uppfattas ofta som verkligt i västvärlden. Responsen har blivit ett diffust men också mycket reellt krig mot terrorn med förödande konsekvenser och tusentals döda, bland dem många civila, vilket senare också leder till hämndattacker och en ond cirkel. Utan att förminska tragedin av dödsfallen i terrorattackerna menar Jarvis med flera att terrorhotet är ett relativt litet hot som egentligen inte trovärdigt kan beskrivas som ett existentiellt hot. Statistiskt sett är bilåkande farligare. Jarvis med flera menar att rädslan beror på att man konstant blir påmind om exempelvis 11 september-attackerna och att terrordåd får stor medial uppmärksamhet vilket bidrar till en psykologisk sårbarhet och rädsla.⁴

När det gäller diskurser och gestaltningar av terrorism finns flera relevanta studier, såsom *Framing terrorism: The News Media, the Government and the Public* (2003) där Pippa Norris med flera studerar hur terrorism gestaltas av nyhetsmedier och regeringar. Enligt dem var det snarare själva uppfattningen av hotet från terrorism som ändrades efter 11 september än verkligheten. Författarna menar att mediegestaltningar av terrorhotet tenderar att följa ett mönster för hur liknande händelser har beskrivits. Detta påverkar hur mottagaren tolkar och utvärderar händelser relaterade till terrorism och styr uppfattningar om hotet i sig. Dessa gestaltningar blir en del av människors verklighetskonstruktion. Författarna definierar terrorism som systematisk användning av påtvingande skrämelse mot civila för politiska ändamål. Massmedier spelar också här en stor roll eftersom terroristerna får publicitet och deras budskap skrämmer eller lockar fler.⁵

Bland andra Richard Jackson, Lee Jarvis och Joseph Tuman har studerat makteliters diskurser kring terrorism. I *Writing on the War on Terrorism – language, politics and counter-terrorism* skriver Richard Jackson (2005) om hur Bushadministrationens språkbruk användes för att motivera och normalisera det så kallade kriget mot terrorismen, inte bara i USA utan även i en global kontext. Jackson gör en kritisk diskursanalys över den offentliga politiska diskursen över kriget mot terrorismen utifrån bland annat tal, uttalanden, texter och nya lagstiftningar som följde efter 11 september 2001. Jacksons tes är att tal om terrorism speglar maktrelationer och förutfattade meningar. En slutsats är att när det talas om terrorism framställs exempelvis amerikaner som goda och terrorister som onda främlingar. Studien visar att diskurser kring terrorism är konsistenta och följer ett visst mönster. Jackson menar slutligen att diskursen kring kriget mot terrorismen i sin tur är ett hot mot demokratiska värderingar och att vi genom anti-terrordiskursen avhumaniserar ”den andre” som en fiende. Kriget mot terrorismen

---

³ Richard Jackson, Lee Jarvis, Jeroen Gunning och Marie Breen Smyth, 2011. *Terrorism – a critical introduction*. New York: Palgrave Macmillan. s.124ff.

⁴ Jackson et al. s.133.

⁵ Pippa Norris, Montague Kern och Marion R. Just, 2003. *Framing Terrorism: The News Media, the Government and the Public*. New York: Routledge. s.4.

kritiseras av Jackson för att i sig skapa terror och rädsla för de civila som hamnar i kriget mot terrorn. Fenomenet kriget mot terrorism har istället orsakat mer terror än det stoppar. Själva uppfattningen om ett terrorhot som måste bekrigas är också i sig oproportionerligt terroriserande för de som övertygats om det, menar Jackson.⁶

I *Communicating terror* (2003) analyserar Joseph Tuman två tal av Bush efter 11 september. Tuman menar att man kan utläsa vissa specifika karaktärsdrag i Bush tal. Några av dessa är att USA:s ideologi, frihet och värderingar beskrivs ha attackerats just eftersom landet är en förespråkare för frihet. Bush försöker också förklara sin starka auktoritet och att staten har kontroll över situationen genom att beskriva de åtgärder och initiativ som utförts, såsom extrainsatta militära resurser för att hjälpa lokal räddningstjänst i drabbade områden och att fullständiga resurser givits till underrättelsetjänster för att hitta de som planerat attackerna. Sist men inte minst lägger Bush fokus på att beskriva att terroristerna har misslyckats och att de inte kommer undan, de som ligger bakom skall hittas och straffas. Tuman anser likt Jackson att uppfattningen om terrorn uppstår och förstärks i retoriken kring den. Både terrorister och personer som talar om terrorattentaten är delar av kommunikationsprocessen, där samtalet om dåden är ett led i själva terrorgärningen: spridningen av det sprider skräcken. Tuman väcker frågan om hur verkligt hotet egentligen är för resten av den amerikanska befolkningen när attacker skett på vissa specifika ställen i en delstat långt bort. Detta, menar han, beror delvis på nationell gemenskap men också på medias spridning och ledares retorik om skräck. Tuman undersöker hur terrorism kan förstås genom dess retoriska konstruktion där den formas till att bli något annat än vanlig brottslighet, och menar att terrorism i princip blir just skräckinjagande terrorism när en sådan gestaltning anammats. Tuman menar att terrorism måste förstås som något som förstärks i retoriska handlingar.⁷

I Lee Jarvis verk *Times of Terror: Discourse, Temporality, and the War on Terror* (2009) studeras bland annat tidigare amerikanske presidenten George W. Bush diskurs kring kriget mot terrorismen efter 11 september-attackerna 2001. Jarvis menar att diskursen om kriget mot terrorismen har dominerat den politiska arenan och att det skapats en utbredd konflikt genom talhandlingar och säkerhetsdiskurser i Bushadministrationen. Genom säkerhetsdiskurser rättfärdigades krigföring, bland annat genom att påpeka att tiden rinner ut och att hotet måste krossas innan hotet krossar USA. Själva idén att man utövar ett nödvändigt krig gör att annars icke accepterade medel använts, såsom tortyr, civila dödsfall, övervakning och utomjuridiska gripanden. Genom användandet av säkerhetsdiskurser accepteras dessa extraordinära medel i kriget mot terrorn som en proportionerlig och nödvändig respons till 11 septemberattackerna.⁸

---

⁶ Richard Jackson, 2005. *Writing the War on Terrorism – language, politics and counterterrorism*. Manchester University Press, s.183,79ff.

⁷ Tuman s.69.

⁸ Lee Jarvis, 2009. *Times of Terror: Discourse, Temporality and the War on Terror*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

2.2 Säkerhetiseringsteorin

Ett passande ramverk för att studera säkerhetsdiskurser om terrorism är säkerhetiseringsteorin. Den introducerades av Barry Buzan, Ole Waever och Jaap de Wilde i vad som kallas Köpenhamnskolan. Säkerhetisering innebär att en vanlig politisk fråga formas till ett säkerhetsproblem genom användandet av säkerhetsmässig retorik. Säkerhetisering är en språklig handling där den vanliga ordningen beskrivs vara hotad och att extraordinära åtgärder krävs för att återställa säkerhetsläget. Säkerhet i internationella relationer handlar inte bara om militär eller nationell säkerhet eller reella, fysiska hot. Det kan istället handla om en språklig konstruktion där hotet uppstår i aktörernas framställning. Det är en retorisk process som formar hotbilden.⁹ Bara för att uppfattningen om hotet är språkligt konstruerat behöver det dock inte heller betyda att det inte är verkligt.¹⁰

Utmärkande för säkerhetisering är en retorik som kretsar kring överlevnad och åtgärdsprioritering. Genom språkanvändning inramas ett fenomen som en säkerhetsfråga och en hotbild konstrueras. Därefter formas uppfattningar om hur problemet kan hanteras. Ifall man kan förmedla att ett existentiellt hot uppstått, kan fenomenet prioriteras och annars icke accepterade åtgärder godtas för att stoppa det uppfattade hotet. När säkerhetsdiskurser uppstår dramatiseras en fråga och framställs behöva få högsta prioritet, och den som säkerhetiserar frågan formar det som att de är en legitim aktör med rätten att utföra extraordinära åtgärder.¹¹ I en demokrati måste statsledare oftast någon gång förklara för allmänheten varför man just utför vissa åtgärder för specifika frågor och varför de prioriteras över andra, vanliga politiska frågor.¹²

Vissa forskare menar att Köpenhamnskolan alltför mycket fokuserar på språket och försummar kontexten. Thierry Balzacq menar att säkerhetisering behöver modifieras och inte kan förstås genom enbart talhandlingar. Balzacq kallar Köpenhamnskolans säkerhetiseringsteori för filosofisk medan han själv och andra förespråkar en sociologisk inriktning. De fokuserar på externa faktorer och bredare kontext, vilket de menar är varifrån den säkerhetiserande aktören och dess talhandling får sin kraft. Balzacq definierar säkerhetisering som en praktik där en säkerhetiserande aktör i uttalanden använder metaforer, stereotyper, känslor och politiska verktyg, och drar paralleller för att förklara ett fenomen för en publik. Därigenom skapas ett sammanhängande kluster av slutsatser och förståelser av ett fenomen som ett kritiskt och akut hot mot referensobjektet. Detta samspelar i sin tur med hur den säkerhetiserande aktören motiverar sina val och gärningar för att stoppa den hotfulla atmosfär och den sårbarhet som uppstått i referensobjektet.¹³

---

⁹ Barry Buzan, Ole Waever, Jaap de Wülde, 1998. *Security: A New Framework For Analysis*. USA: Lynne Rienner Publishers, Inc. s.24ff.

¹⁰ Buzan et al s.24

¹¹ Buzan et al. 24fff.

¹² Ibid.

¹³ Thierry Balzacq, 2011. "A theory of securitization: origins, core assumptions, and variants" i Balzacq, Thierry: *Securitization theory: how security problems emerge and dissolve*. New York: Routledge. s.3

Inom säkerhetsisering är huvudpunkterna säkerhetsiserande aktörer, referensobjekt, hot, åtgärder och publik. Säkerhetsiserande aktörer är de som utför säkerhetsiseringen och lägger fram bilden av ett existentiellt hot. Referensobjektet är vad som är hotat. Hotet är det som orsakar säkerhetsrubningen. Åtgärderna är det som motiveras i säkerhetsiseringsprocessen och som ofta står utanför det som vanligtvis anses normalt om det vore en politisk fråga. När publiken, mottagaren, godkänner hotet som ett reellt hot och därmed accepterar extraordinära åtgärder är säkerhetsiseringen lyckad. Enligt Köpenhamnskolan sker säkerhetsiseringen i två steg. Det första steget är att en aktör som har auktoritet och inflytande över en publik och identifierar ett referensobjekt som hotat. Det andra steget är att publiken, ofta allmänheten i området, accepterar säkerhetsiseringen då de övertygats om att hotet är verkligt. Enligt Buzan med flera krävs denna publika acceptans för att säkerhetsiseringen ska ses som lyckad.¹⁴ För denna studie undersöks enbart det första steget, vilket kallas för ett säkerhetsiserande drag (*securitizing move*). För att identifiera säkerhetsiserande drag används Roxanna Sjöstedts definition; ”the public framing of an issue as a national threat, accompanied by a strategy to act”.¹⁵ Ifall det enbart finns en säkerhetsiserande retorik behöver det inte betyda att säkerhetsisering accepterats, men det kan visa att aktören har gjort ett säkerhetsiserande drag.¹⁶ Denna studie analyserar enbart de säkerhetsiserande dragen, och ämnar inte undersöka allmänhetens acceptans.

Thierry Balzacq anser att man måste inkludera vissa viktiga komponenter vid analys av säkerhetsisering, såsom sociala identiteter och kontext. Detta gäller både närliggande kontext, som innebär vad aktörerna uppfattar eller tolkar en viss händelse att vara genom tidigare erfarenheter och förståelser, samt avlägsen kontext vilket innebär att den sociokulturella förankringen i texten ökar argumentens övertygande kraft, exempelvis genom att aktören åberopar etnisk sammansättning, klass eller nationell gemenskap.¹⁷

I denna studie används säkerhetsisering som teoretiskt ramverk för analys av statsledares säkerhetsdiskurs över terrorhotet. Studien kompletterar forskning om diskurser kring terrordåd, som tidigare främst fokuserat på diskurser i USA, genom att analysera säkerhetsiserande diskurser i statsledares retorik efter nutida terrordåd i Europa. Hur detta utförs i praktiken beskrivs i nästkommande kapitel om metod och material.

---

¹⁴ Buzan et al. s.26f, 36ff.

¹⁵ Sjöstedt, Roxanna. ”Health issues and securitization: the construction of HIV/AIDS as a US national security threat” i Thierry Balzacq, *Securitization theory. How security problems emerge and dissolve*. New York: Routledge. s.152.

¹⁶ Buzan et al. s.24.

¹⁷ Balzacq, s.35ff.

3 Metod och material

I detta kapitel beskrivs metoden för studien, fallen som studeras, vilket material som använts och hur dessa valts ut.

3.1 Forskningsdesign

Studien är en kvalitativ och komparativ fallstudie, där tre fall har undersökts utifrån samma premisser, vilka beskrivs i operationaliseringsstycket. Metoden är en diskursanalys som ämnar jämföra flera länders säkerhetsdiskurser. Studien är främst deskriptiv då den beskriver hur säkerhetsdiskurser kring terrordåden ser ut snarare än varför de ser ut som de gör.

3.2 Val av fall

Tre länder, Sverige, Storbritannien och Frankrike, har valts ut som fall då alla har varit med om islamistiskt fundamentalistiska dåd de senaste tre åren. Samtliga dåd har utförts av personer som själva svär trohet till den islamistiska terrorgruppen IS, eller där IS tagit på sig dåden. Attentatet i Sverige skiljer sig dock från övriga eftersom IS inte själva tagit på sig dådet, även om gärningsmannen svor trohet till gruppen. Sverige, Storbritannien och Frankrike har valts ut som fall för att ge flera exempel över hur säkerhetsdiskursen kan se ut kring terrorhotet. Det skedde även terrorattentat i Spanien, Tyskland och Belgien under perioden 2015 - 2017, men dessa har valts bort dels av praktiska, språkliga skäl och för att tre fall är rimligt inom tidsramen för studien.

Sverige har valts ut delvis på grund av närhetsprincipen och dels då dådet på Drottninggatan i april 2017 är ett förstagångsfall för islamistiskt terrordåd i landet. Storbritannien drabbades under samma vår av tre större terrorincidenter i London och Manchester utförda av personer som kopplats till islamistisk fundamentalism. Det är inte första gången Storbritannien upplevt terrordåd, men dessa var de största sedan Londonbombningarna 2005. Slutligen har Frankrike valts ut eftersom det på mycket kort tid drabbades av två större, dödliga terrordåd, attackerna på flera ställen i Paris i november 2015 och lastbilsattacken i Nice på Frankrikes nationaldag, 14 juli 2016. Visserligen skedde attentaten i Frankrike tidigare än de andra länderna, men eftersom det ändå är nära varandra i tid och då det i Nice-attacken kan ses en ny form av strategi – att fordonet används som vapen snarare än sprängmedel eller handvapen – vilket senare använts i de andra länderna är det relevant att ha med

Frankrike ändå. Frankrike har varit med om flera andra attentat kopplade till islamistisk terrorism, och man skulle kunna argumentera för att Charlie Hebdo borde vara med i analysen, men detta har uteslutits då det inte var på en allmän plats utan en specifik tidningsredaktion. Samtliga dåd som inkluderas skedde på offentliga platser, även om Manchesterbombningen och massakern på Le Bataclan utfördes i konsertlokaler kunde allmänheten befinna sig där.

Variationer mellan länderna angående antal dåd och dess omfattning och dödlighet gör inte länderna mindre jämförbara. Studien utgår från att de har olika förutsättningar och att man måste räkna in faktumet att vissa länder har haft fler eller mer dödliga dåd än andra länder i studien, vilket påverkar säkerhetsdiskursen.

3.3 Diskursanalys

Eftersom säkerhetisering är en diskursiv akt är det motiverat att använda diskursanalysen som metodologiskt verktyg. Det är en språkinriktad och interpretativ metod som utgår från att människans gärningar påverkas av språkliga diskurser som konstruerar betydelser av verkligheten.¹⁸ Diskursanalyser har bakgrundstanken att det som kommuniceras i tal och text inte bara speglar verkligheten utan också formar och speglar en uppfattning om den. Diskursanalysen handlar om att analysera tolkningar av verkligheten snarare än vad som är sant eller falskt.¹⁹ När en säkerhetsdiskurs uppstått behöver det nödvändigtvis inte finnas ett reellt hot, utan krisen uppstår i språkbruket kring situationen och skapar en diskurs av verkligheten som bidrar till gärningar för att stoppa hotet. I denna studie eftersöks säkerhetiserande drag i diskurserna efter terrordåden. Dessa har undersökts genom analysfrågor som framställs i operationaliseringsavsnittet nedan.

Studien görs med det kritiskt diskursanalytiska antagandet att regeringen har makt att påverka publika diskurser: regeringens diskurs om terrorhotet influerar de myndigheter och departement som ligger under deras makt. Kritisk diskursanalys menar att maktgrupper kan kontrollera den publika diskursen och därför ha makt över den dominerande verklighetsuppfattningen om något.²⁰ Diskursanalysen har valts eftersom den generellt fokuserar på maktförhållanden. Det som uppfattas som kunskap eller sanning blir dominant, och anammar regeringen en krisdiskurs uppfattar aktörer under regeringen det som ett säkerhetshot uppstått, vilket leder till motiveringar av gärningar. För att öka studiens transparens inkluderar analysen många av de citat som grundar studiens tolkningar, något som hör till kritisk diskursanalys.²¹ Kritisk diskursanalys går ihop med den sociologiska grenen av säkerhetisering.²² För att förstå innebörden av ett tal eller en text tar diskursanalysen hänsyn till kontext, såsom källans ursprung, målgrupp för budskapet och hur

---

¹⁸ Sandra Halperin & Oliver Heath, 2017. *Political research. Methods and practical skills*. Glasgow: Oxford University Press. s.310f.

¹⁹ Göran Bergström & Kristina Boréus, 2012. "Diskursanalys" i Göran Bergström & Kristina Boréus: *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur. s.378.

²⁰ Halperin & Heath 2017 s.313.

²¹ Bergström & Boréus 2012. s.407.

²² Balzacq 2011:40f.

innehållet kan relateras och sammankopplas till andra betydande händelser och tal eller texter.²³ Språket ligger i fokus i diskursanalysen som baseras på idén att tal inte är en passiv akt utan att man genom språkanvändning är med och konstruerar en bild av verkligheten. Analysen lägger vikt på språkets makt och betydelse, precis som en av säkerhetsiseringens grundpelare är att hotbilder skapas i säkerhetsiserande språkbruk. Hur analysen utförs i praktiken beskrivs nedan.

3.3.1 Operationalisering

För att den komparativa analysen skall bli så konkret som möjligt och för att öka dess reliabilitet har fem analysfrågor utvecklats baserad på säkerhetsiseringsteorin.

- 1 *Vem, vad eller vilka har attackerats?*
– Detta innebär vad säkerhetsiseringsteorin kallar för referensobjektet, alltså det som är hotat eller attackerat. Det kan vara både konkreta platser eller mer abstrakt såsom ideologi, frihet, värderingar.
- 2 *Vem, vad eller vilka har attackerat och utgör hotet?*
– Detta innebär det 'existensiella hotet'. Vad är det som hotat och attackerat? Finns en gärningsman eller flera? Är det en ensamagerande eller en del av något större?
- 3 *Är hotet bestående?*
– Direkt sammankopplat med frågan ovan men här undersöks en annan aspekt, huruvida hotet beskrivs som avslutat eller pågående. Är det en enskild händelse eller finns en risk att referensobjektet kan utsättas för fler dåd i framtiden?
- 4 *Vilka åtgärder?*
– Här eftersöks vilka (eventuellt extraordinära) åtgärder som motiveras genom talet. Detta kan vara det som har gjorts eller ska göras för att hindra attacker i framtiden. Vad är de officiella riktlinjer som beskrivs ha införts eller ska införas av staten?
- 5 *Hur framåt?*
– Detta handlar om hur allmänheten uppmannas gå vidare efter attacken.

Dessa frågor lägger grunden till hur texterna har lästs och kan ses som ett par glasögon som påverkat och styrt analysen.

3.4 Material och källkritik

För att utläsa diskurserna har tal och uttalanden av statsledare efter terrordåden valts då de informerar samhället och skapar en officiell bild av vad som har hänt. Det optimala är att gå direkt till primärkällan för att förstå säkerhetsdiskurser och därför består materialet i denna studie av tal och uttalanden av statsledarna i de valda

---

²³ Halperin, & Heath, 2017 s.312.

länderna efter dåden i respektive land. Att just statsledarnas diskurser valts är för att de representerar en officiell diskurs över hur landets styre reagerar på attacken. Den är inte representativ för hela landet, men är onekligen en maktdiskurs med högt inflytande och är därför relevant att studera. Talen och uttalanden som valts är diskursformativa och riktade till allmänheten eller till landets parlament.

I fallet Sverige handlar det om ett tal och tre skriftliga uttalanden som Sveriges statsminister Stefan Löfven hållit i direkt koppling till lastbilsattacken på Drottninggatan den 7 april 2017. Två uttalanden publicerades samma dag som attacken, ett uttalande skedde på Drottninggatan dagen efter attacken. Talet hölls på en minnesceremoni tre dagar efter attacken. Dessa har tagits från den svenska regeringens egen hemsida. I Storbritannien studeras diskurserna utifrån tal och uttalanden av premiärminister Theresa May efter tre attacker, vid Westminster, Manchester och London Bridge. Efter Westminster och Manchester har två tal eller uttalanden gjorts, och efter London Bridge ett uttalande. Samtliga dessa har hämtats från den brittiska regeringens hemsida. Materialet för Frankrikes diskurs består av ett tal inför parlamentet efter Parisattacken och ett uttalande till allmänheten efter Nice-attacken. François Hollandes tal var svårare att hitta än de andra, delvis på grund av språkliga skäl men också eftersom det skett ett maktskifte. Tidigare presidenters tal finns inte arkiverat i presidentpalatsets officiella hemsida, och mycket av materialet som hittats har varit antingen ihopklippta, redigerade videos på Hollandes tal eller olika former av översättningar. Det material som till slut inkluderats för analysen i denna studie har enbart varit sådant som återfinns på officiella regeringshemsidor och där engelska översättningar funnits, såsom *gouvernement.fr*'s diplomati-avdelning och franska delegationer i utlandet. Vissa av texterna har också funnits översatta till engelska på regeringens officiella sidor. Inom fallen har materialet hanterats i kronologisk ordning för att se om landets diskurser utvecklats.

För att bedöma en källas tillförlitlighet bör det begrundas vem som är upphovsman, vem källan är ämnad för och ifall det finns en bias.²⁴ I denna studie analyseras statsöverhuvudets egna officiella uttalanden och tal från officiella regeringshemsidor, och de har valts ut eftersom de är direkta primärkällor som inte modifierats av exempelvis en journalist. Uttalandena riktar sig till allmänheten, folket och pressen – men även till omvärlden och antagligen till de som uppfattas som ett hot. Vissa av talen har hållits inför parlamenten i respektive land, men dessa är ändå medräknade eftersom de utgör en statlig diskurs. Visserligen finns en bias då informationen är formulerad för att sprida samtycke inom eventuella åtgärder regeringen gjort eller kommer att göra, vilket i detta fall inte är ett hinder eftersom det är just den officiella diskursen som undersöks. Regeringen har själva makten över vilket budskap de vill få ut, vad de har gjort och varför de gjort det, och det är anpassat för att nå allmänhetens godkännande. Detta är dock inte ett problem för studien då det är just statsledarens diskurs som undersöks.²⁵

---

²⁴ Tomislav Dulić, 2011. "Peace Research and Source Criticism" i Kristine Höglund & Magnus Öberg, *Understanding Peace Research - Methods and Challenges*. New York: Routledge. s.36ff.

²⁵ Frida Möller, 2011. "News Reports versus Written Narratives: Collecting information using different types of empirical sources" i Kristine Höglund & Magnus Öberg, *Understanding Peace Research - Methods and Challenges*. New York: Routledge s.76ff.

3.5 Validitet och reliabilitet

För att diskursanalysen ska uppnå god intersubjektivitet, att andra forskare ska få liknande resultat vid en ny studie över samma material, krävs det att tydligt beskriva hur tolkningen genomförts.²⁶ Detta har presenterats ovan, men för att ytterligare öka studiens användbarhet följer här en diskussion om dess validitet och reliabilitet.

Studiens validitet syftar på om studien mäter det den avser mäta.²⁷ Eftersom studien undersöker statshuvudens diskurs och materialet består av deras direkta utlåtanden har den god validitet. Det kan givetvis finnas annat material som hade varit relevant för att mäta detta, såsom intervjuer i nyhetsmedier men det är viktigt att avgränsa. Att inkludera journalistiska texter hade kanske gett en större bredd, samtidigt som det skulle innebära processade sekundärkällor som i sin tur omformar regeringens diskurs, och rent praktiskt hade ett större material kunnat vara svårhanterligt inom ramen för arbetet.²⁸ Vad gäller reliabilitet, finns det alltid en risk att diskursanalyser och texttolkningar kan se olika ut beroende på vem som tolkar den.²⁹ För att minska risken att studien blir subjektiv har åtgärder genomförts i denna studie såsom att förklara varje steg i forskningsprocessen, bland annat genom ovanstående materialavsnitt men också genom att basera analysen på de analysfrågor som presenterats i operationaliseringsstycket. Citeringar och referat tas med då viktiga värderingstolkningar har gjorts, vilket är bra för att öka reliabiliteten vid texttolkningar som annars kan variera kraftigt beroende på vem som utför analysen. För att göra studien så användbar och tillförlitlig som möjligt skall analysen innehålla deskriptiva inslag över den tolkade empirin.

Avslutningsvis bör sägas att reliabilitet och validitet alltid skall eftersträvas men inte alltid kan uppnås i optimal form vid diskursanalyser, vilket inte behöver göra studien irrelevant.³⁰ Även om reliabiliteten i detta fall inte nödvändigtvis kan bli lika hög som validiteten så har åtgärder gjorts för att göra studien så intersubjektiv som möjligt. För att strukturera upp arbetet och göra diskursanalysen tydlig och transparent har några vidare, mer preciserande analysfrågor utvecklats för att hjälpa operationaliseringen. Dessa har styrts vad som har lästs ut som relevant i nästa steg av uppsatsen: analysen.

---

²⁶ Bergström & Boréus,

²⁷ Bergström, & Boréus, 2012. s. 379.

²⁸ Kristine Höglund & Magnus Öberg, 2011. "Improving Information Gathering and Evaluation" i Kristine Höglund & Magnus Öberg, 2011. *Understanding Peace Research - Methods and Challenges*. New York: Routledge. s.185.

²⁹ Bergström, & Boréus, s.406, s.43.

³⁰ Höglund & Öberg, s.185f.

4 Analys av terrordiskurser i Europa

Nedan följer analysen, som inleds med en redogörelse för säkerhetsdiskurserna kring terrorhotet i respektive land. Kapitlet avslutas med en sammanfattande jämförelse över ländernas diskurser, med en tabell som ger en överblick av fallen.

4.1 Sverige och sammanhållningen

Den 7 april 2017 kapade Rakhmat Akilov en lastbil och körde i vansinnesfart över den populära gågatan Drottninggatan i Stockholm för att till slut krascha in i Åhlénshuset. Akilov flydde platsen, men greps efter några timmar av polis. Dådet orsakade 5 dödsfall och många fler skadade, och i rättegången mot Akilov bedöms 155 vara målsägande.³¹ Det första uttalandet från statsminister Stefan Löfven kommer strax efter attacken då allting fortfarande är oklart. Det är kort, koncist och informativt. ”Sverige har blivit attackerat. Allt tyder på att det är ett terrordåd.” Händelsen identifieras direkt som ett troligt terrordåd, och allmänheten uppmanas att hålla sig uppmärksamma på polisens information.³² Senare under kvällen, då Akilov har gripits, uttalar sig Löfven och menar att målet för attacken var att skada Sverige och demokratin. Det svenska folket beskrivs ha blivit utsatta för en fruktansvärd attack. Löfven riktar sig först till anhöriga och skadade i attacken och menar att hela Sverige är med dem: ”Ett helt land är samlat, i sorg, vrede och beslutsamhet”.³³ Referensobjektet i uttalandet är ”vi”, svenskarna, de direkt drabbade och demokratin. Någon har attackerat för att skapa hat och misstro: men det ska vi inte acceptera. Löfven vet vid detta tillfälle att en person gripits, men det är osäkert ifall personen agerat ensam eller ifall en organisation ligger bakom. Hotet är därför något otydligt och allmänheten uppmanas återigen att vara uppmärksamma. Dådet förmodas oavsett vara ett terrordåd med målet att underminera demokratin. Dock kommer detta inte att lyckas i Sverige, menar Löfven, som åkallar Sveriges styrka och sammanhållning. ”Vi kommer jaga er med all kraft som finns i Sverige. Vårt budskap kommer alltid vara klart: Ni kan inte kuva oss. Ni kan inte styra våra liv. Ni kommer aldrig att vinna.” De åtgärder som beskrivs ha utförts är förstärkt polisenärvaro, vilket lett till gripandet av Akilov, hela nationella insatsstyrkan är satt i arbete och Försvarmakten är i stabsberedskap. Berörda myndigheter har fått ökade resurser och slutligen har gränskontrollerna förstärkts. Räddningspersonal har arbetat hårt i det svåra läget och Stockholm har

---

³¹ SVT. ”Därför räknas bara 155 av tusen på Drottninggatan som brottsoffer” 2018-02-12.

³² Regeringen. Uttalande av statsminister Stefan Löfven. 2017-04-07.

³³ Regeringen. Uttalande av statsminister Stefan Löfven med anledning av händelserna i Stockholm. 2017-04-07 senast hämtad 2018-05-14.

öppnat upp sina hem i det svåra trafikkaos som uppstod efter dådet. Detta beskriver Löfven som Sveriges styrka. De personer som hjälpt till beskrivs som en stolthet för Sverige. Slutligen menar Löfven att folket kan lägga ansvaret för att hantera den osäkra situationen i statsstyrets händer. ”Jag och regeringen kommer arbeta outtröttligt för er trygghet. Ta hand om varandra. Tillsammans ska vi ta hand om Sverige”. Talet riktar sig både till Sverige men också mot ett ’ni’, det finns några där ute som vill styra och attackera, ett ni som skall jagas. Detta indikerar att det finns någonting som hotar.

Dagen efter dådet uttalar sig Löfven på Drottninggatan. Här fokuseras återigen på vikten av sammanhållning. Målet med attacken är att sprida skräck och hat, men Sverige visar sig från sin bästa sida där folket har öppnat sina hem för drabbade. ”Det visar att det finns en styrka i Sverige som ingen kan ta ifrån oss”. Löfven betonar att Säkerhetspolisen och polisen jobbar dygnet runt med att förhindra liknande dåd, men att vissa inte kan stoppas. ”Vi har från regeringens sida genomfört en rad åtgärder för att motverka terrorism och våldsbejakande extremism. Framöver kommer vi att behöva vidta ytterligare åtgärder nationellt såväl som på EU-nivå och internationellt”, sade Löfven. Inga specifika åtgärder anges utan snarare svepande, övergripande åtgärder beskrivs behöva införas – och mycket av detta ligger på samarbete med andra länder. Löfven lägger vikt vid att Sverige inte står ensamt i världen utan att många länder skickat kondoleanser och står med landet i sorgen.³⁴

Tre dagar efter dådet håller statsministern tal på en minnesstund. Även här adresseras främst de som personligen drabbats, även om talet riktar sig till ”svenskar, stockholmare och vänner”. Löfven lägger stor vikt vid att tala direkt till dem som förlorat någon de älskar, och uppmanar till att bära minnena och skräkten tillsammans med saknaden. Fokus i talet ligger på svenskarna och framtiden snarare än ett hot eller attacken i sig. Sammanhållningen är här den starkaste röda tråden i talet, och hela Sverige beskrivs vara med de sörjande. ”Vår sammanhållning, kommer alltid vara starkare än de krafter som vill slita oss isär. Vår samhällsmodell, kommer aldrig att kunna kuvas. Vår demokrati, kommer att segra över fundamentalismen.” Fundamentalismen har attackerat. Fler kanske kommer försöka attackera oss, det finns ett hot, men det kommer inte att gå för deras mål är att underkva demokratin och samhällsmodellen för det är för starkt. Demokratin vinner över fundamentalismen; det viktigaste är att följa lagar och regler och inte låta rädslan ta över.³⁵

Referensobjektet i Sveriges diskurs kring terrorismen på Drottninggatan är delvis Sverige som land och demokratin i stort men främst de som drabbats personligen. Hotet består av en fundamentalistisk individ, även om hotet kan uppfattas som större då åtgärder införts, såsom extrainsatta polisstyrkor och förstärkta gränskontroller. Åtgärderna som beskrivs måhända vara speciella, men fokus ligger mest på att gå vidare tillsammans. Det nämns dock några konkreta åtgärder mot hotet som att förstärka resurser till polis och försvar. Detta kan i sig sprida en bild

---

³⁴ Regeringen. Uttalande av Stefan Löfven i samband med besök på attentatsplatsen den 8 april. 2017-04-08.

³⁵ Regeringen. Tal av statsminister Stefan Löfven vid minnesstund i Stockholms Stadshus. 2017-04-10.

av att något fortfarande hotar. Individen må ha agerat själv, men det finns en risk att han hade samarbetare och därför krävs ökad beredskap. Sverige kommer dock inte kuvas för skrällen utan ska gå vidare som Sverige gör bäst – tillsammans, enade. Om man ser till säkerhetisering i stort kan det i Stefan Löfvens säkerhetsdiskurs visserligen utläsas ett hot, och att åtgärder behövs såsom förstärkta gränskontroller. Folket bör inte vara rädda, utan lägga ansvaret i statens händer att återställa tryggheten. Konkret verkar detta främst innebära att underrättelsetjänst tilldelas extra resurser. Ett säkerhetiserande drag kan här utläsas, eftersom särskilda åtgärder som kopplas till försvaret införts. Samtidigt är hotet något som folket kan stå emot: genom att gå vidare, tillsammans. I den första delen av talet på minnesstunden, nämns inte terrorism en enda gång. Där talas det främst om styrka att ta sig igenom det alla varit med om – tillsammans. Dock nämns terror i den avslutande engelska sammanfattningen av talet. Under minnesstunden riktar sig Stefan Löfven tidigt i talet direkt till dem som förlorat någon de älskar i dådet. Här handlar det i princip om individnivå – de drabbade är inte först och främst det svenska folket eller demokratin, utan de som personligen drabbats av dådet. De som förlorat någon, de som var där och bär minnena med sig. Talet dedikeras också till dem i räddningstjänsten som varit på plats. Här nämns inte terror eller terrorism någon gång förutom i talets titel på hemsidan. Gemenskapen och förenande krafter ligger istället i fokus. Sammanfattningsvis kan det utläsas att Löfven lägger större tyngd på att folket skall gå vidare tillsammans än hur stort hotet är, vilka konkreta åtgärder staten bör införa eller att det är terror det handlar om.

4.2 Storbritannien och beslutsamheten

Storbritannien drabbas under våren 2017 av tre islamistiska terrordåd. Det första skedde vid Westminster Parliament den 22 mars då en man i en personbil körde på flera gångtrafikanter på Westminster Bridge, lämnade bilen och högg ihjäl en polisman. Fem personer dog, utöver angriparen som sköts till döds.³⁶ Det andra dådet skedde på en Ariana Grande-konsert i Manchester den 23 maj då en självmordsbombare tog 22 personers liv. Många av dem var barn.³⁷ Det tredje dådet skedde i London då tre män i en skåpbil körde på personer på London Bridge och sedan gick ut med knivar för att attackera personer på matmarknaden Borough Market. Åtta personer dog och 48 skadades. De tre angriparna sköts till döds.³⁸

Strax efter Westminsterattacken publiceras ett uttalande av Theresa May som beskriver en attack mot oskyldiga individer i huvudstadens hjärta. Anledningen till att det skett utanför parlamentet är för att det representerar demokrati, frihet, mänskliga rättigheter och lagar, vilket angriparen påstås förkasta. Terrorhotet anses som ”severe”, allvarligt, vilket det även varit innan attacken och inte höjs då attacken bedöms vara en enskild händelse. Åtgärder som beskrivs är delvis snabba och tillförlitligt arbete som polis och räddningstjänst utförde runt dådet då de snabbt

---

³⁶ BBC. “London attack: The Victims” 2017-04-07.

³⁷ BBC. “Manchester attack: Who were the victims?” 2017-06-03.

³⁸ BBC. “London attack: The Victims” 2017-06-09.

lyckades stoppa gärningsmannen, samt framgångar av pågående underrättelsetjänst. Medan det generella hotet fortfarande existerar skall inte detta skrämna det brittiska folket, menar May, eftersom terrorismen aldrig kommer att lyckas: "any attempt to defeat those values through violence and terror is doomed to failure". Både besökare och Londonbor bör nu gå vidare med livet som normalt, menar May. "And we will all move forward together. Never giving in to terror. And never allowing the voices of hate and evil to drive us apart."³⁹ Folket ska gå vidare genom att leva som normalt. Det är värderingarna och levnadssättet terrorn vill åt men vi kommer inte låta dem lyckas, menar May.

Dagen efter attacken håller Theresa May tal inför parlamentet. Här fortsätter May belysa vikten av att gå vidare som vanligt, för att få fram ett viktigt budskap: vi är inte rädda. "Mr. Speaker, yesterday an act of terrorism tried to silence our democracy. But today we meet as normal – as generations have done before us, and as future generations will continue to do – to deliver a simple message: we are not afraid." Westminsterattacken beskrivs återigen som en attack mot friheten. De som skadats är oskyldiga män, kvinnor och barn på plats, men det var också en attack mot fria människor överallt. Angriparen ville tysta demokratin, var fylld av vansinne och ilska och inspirerades av islamistisk ideologi, menar May. Han var född i Storbritannien, men hade sedan en tid radikaliserats. Terrornivån beskrivs fortfarande som allvarlig vilket förklaras vara den näst högsta hotnivån, och innebär att det är högst troligt att en attack sker igen, men inte att hotet är överhängande. Hon betonar att underrättelsetjänst har stoppat flera attacker sedan 2013. Islamistisk terrorism ska inte kuva allmänheten, även om folk bör förbli fullständigt vaksamma, menar May. Flera åtgärder har också utförts efter dådet för att förstärka säkerheten. Ekonomiskt stöd till underrättelse- och säkerhetstjänster ska höjas. Polisen har fått extra resurser för att skydda samhällen runt om i landet och jobbar med att utreda attacken och ifall det ligger fler bakom dådet. De har under natten arresterat åtta personer under speciella räder. Trots arresterna antas dock personen ha utfört detta på egen hand. Vakterna stoppade gärningsmannen under attacken, och attacken beskrivs som misslyckad. May hyllar polis och räddningspersonal som beskrivs ha sprungit mot faran när de beordrade andra att springa åt andra hållet. Folket skall gå vidare med stolthet och en känsla av trygghet i att säkerhetspersonal jobbat så effektivt. Det bästa som allmänheten kan göra nu är att gå vidare med sina liv som vanligt. Detta är den starkaste responsen mot terrorismen, menar May; på så vis förnekas fienden på dess seger. "A response to the men and women who propagate this hate and evil: you will not defeat us. Mr Speaker, let this be the message from this House and this nation today: our values will prevail."⁴⁰

Två månader senare, den 22 maj, detonerar en självmordsbombare en bomb i utgången till Manchester Arena efter en konsert. Många unga var i publikhavet. I ett uttalande morgonen efter fördömer Theresa May attentatet. "We struggle to comprehend the warped and twisted mind that sees a room packed with young children not as a scene to cherish, but as an opportunity to carnage" Attacken utfördes av en ensam gärningsman. Räddningstjänst beskrivs ha agerat som de ska, vilket återigen är det vi ska minnas, att säkerheten finns hos de modiga människor

---

³⁹ Gov.uk. "Prime Minister's statement following attack in Westminster" 2017-03-22.

⁴⁰ Gov.uk, "PM Commons statement on Westminster attack" 2017-03-23.

som springer mot faran när det värsta skett. Detta utgör en trygghet för folket. För att gå framåt måste 'våldsideologin' besestras. Polis och säkerhetstjänster ska få alla möjliga resurser de behöver för att undersöka ifall det ligger någon mer bakom dådet. Beväpnad säkerhetspersonal skall sättas in på särskilda platser. Den brittiska andan av solidaritet och hopp beskrivs dock ta sig igenom konflikt och terrorism och kommer aldrig vekna.⁴¹

Under eftermiddagen meddelar May att hotnivån höjts till "critical", kritisk. Utredningar pekar på att en större grupp kan länkas till attacken och att det är högst troligt att ytterligare en attack är på gång. Tungt beväpnad militär skall patrullera på vissa platser, då militären är tränade att agera i ett 'sådant här klimat'. Detta syftar till krigsrelaterade sammanhang. Dock är det viktigt att veta att hotet inte är något helt nytt, menar May. "I do not want the public to feel unduly alarmed. We have faced a serious terrorist threat in our country for many years", sade May och menar att folket inte behöver oroa sig, hotet har existerat länge även om det nu höjts något. Alla möjliga resurser kommer sättas in för att skydda folket, men det är viktigt att hålla andan uppe. "The spirit of Manchester – and the spirit of Britain – is far mightier than the sick plots of depraved terrorists That is why the terrorists will never win, and we will prevail".⁴²

Två veckor senare, den 3 juni, sker attacken vid London Bridge. Theresa May håller återigen tal och säger att nu får det vara nog. Det är det tredje dådet på kort tid i Storbritannien, men dåden är inte sammanlänkade. Angriparna verkar dock ha inspirerats av tidigare dåd där fordon använts. De hade fejkade bombbälten på sig för att sprida ytterligare panik och skräck. Angriparna sköts till döds inom 8 minuter från att polisen fick första larmsamtalet om dådet och polisen hyllas återigen. May reflekterar tillbaka på de tidigare dåden och belyser att fem terrorplaner lyckats upptäckas och stoppas sedan attacken i Westminster. Eftersom det uppstått en ohållbar situation och en hög risk för att fler inspireras av dåd måste nu särskilda åtgärder införas. "It is time to say enough is enough. Everybody needs to go about their lives as they normally would. Our society should continue in accordance with our values. But when it comes to extremism and terrorism, things need to change." Vi kan inte gå runt och låtsas som att allt kan gå vidare som vanligt, menar May, och uppger fyra punkter där förändring måste ske för att stoppa terrorn:

1. Angriparna tror på en förvrängning av islam. Detta måste hanteras genom att få bort tankar från våld och istället få personer att förstå och lita på brittiska värderingar, som är överordnade det som finns att vinna från hat.
2. Internet måste kunna regleras terrorplaner och spridning av extremism förhindras.
3. IS måste förstöras i Irak och Syrien med militära medel. Dock måste man också se närmare, då segregationen inom Storbritannien måste minska för att det inte extremism ska kunna frodas obemärkt. Ett enat Storbritannien är svaret mot terrorism.
4. Kontraterrorism måste förstärkas. Straffen för terrorrelaterade brott måste höjas och polis och säkerhetstjänst måste få mer resurser för att upptäcka terrorplaner i tid.

---

⁴¹ Gov.uk, "PM statement following terrorist attack in Manchester" 2017-05-23.

⁴² Gov.uk, "PM statement following second COBR meeting on Manchester attack" 2017-05-23.

Det är dock viktigt att gå framåt som normalt, vilket bland annat ska göras genom att de inplanerade parlamentsval till veckan efter ska ske som vanligt. Slutligen betonas att landet måste enas och bekämpa sina fiender. ”We must come together, we must pull together, and united we will take on and defeat our enemies”.⁴³

Sammanfattningsvis kan säkerhetiserande drag utläsas även i Storbritanniens diskurs. Ett hot mot demokratin och dess värderingar har uppstått och det måste bekämpas. Referensobjektet i den brittiska säkerhetsdiskursen är oskyldiga människor som fått stå som representanter för demokrati och frihet. Hotet som uppstått grundas i en felaktig version av islam som måste förhindras från att växa. Angriparna har inte samarbetat men kopplas alla till islamistiskt hat mot västerländska värderingar. Åtgärderna måste införas såsom höjda resurser till polis och underrättelsetjänst för att upptäcka eventuella terrorplaner i tid och IS måste bekämpas, delvis genom militära insatser i Irak och Syrien men främst av allt genom preventivt arbete för att förhindra att folk ansluter sig till den våldsbejakande ideologin gruppen står för. Detta ska genomföras genom exempelvis minskad segregering och stärkta lagstiftningar mot terrorbrott. Den brittiska diskursen är starkt fokuserad på att gå vidare som normalt, enade, tillsammans, något som beskrivs vara det starkaste vapnet mot terrorismen. Genom ett enat, icke-segregerat Storbritannien skall fundamentalismen kunna krossas.

4.3 Frankrike och kriget

Den 13 november 2015 skedde sammankopplade attacker där gärningsmän detonerade sprängladdningar utanför en stor fotbollsarena, och massakrerade människor med automatvapen i konsertlokalen Le Bataclan och i restauranger i centrala Paris. Under dessa parallella attacker dödades sammanlagt 130 personer. Angriparna blev antingen skjutna av polis, och vissa blev gripna eller skjutna i konfrontationer med polis efter dådet. I juli 2016 körde en man med lastbil över nationaldagsfirare på strandpromenaden i Nice och dödade sammanlagt 86 människor och skadade många fler. Angriparen sköts till döds.

I ett tal inför en samling av parlamentet tre dagar efter Paris-attackerna beskriver dåvarande presidenten attackerna som krigsgärningar. Frankrike är i krig, menar Hollande. Dåden som utfördes under fredagskvällen är aggressiva krigshandlingar mot Frankrike, mot dess värderingar, mot dess unga, och mot levnadssätt, sade Hollande i inledningen av talet. Terroristerna tror att det fria folket låter sig styras av skräck, men de kommer inte kuvas. Offrens familjer och överlevare från attacken får leva med sorgen, traumat och skadorna. Under attacken var terroristernas mål Frankrike som helhet, menar Hollande, och beskriver ett land som inte skiljer på hudfärg, ursprung, bakgrund och religion. Angriparna är en del av en jihadistisk terroristarmé, Daesh, vilket identifierar gärningsmännen som en del av den så kallade Islamska Staten – men här kallas de för namnet som används av gruppens

---

⁴³ Gov.uk, “PM statement following London terror attack” 2017-06-04.

motståndare i arabisktalande länder, Daesh, då man menar att gruppen felaktigt tar på sig etiketten ”islam” fast de har en förvrängd bild av religionen.

Dådet planerades i Syrien, organiserades i Belgien och utfördes i Frankrike och det finns därför anledning att slå till mot terrorismen internationellt. Hollande menar att det finns en hel armé av människor som hotar Frankrike, och de måste bekämpas med militära medel.⁴⁴ Motivet var att sprida rädsla, dela landet och få Frankrike att sluta bekämpa terrorism i Mellanöstern, menar Hollande, men istället kommer kampen stärkas då Daesh bevisat att de urskillningslöst massakrerar oskyldiga. Hollande uttrycker att Frankrike angripits i egenskap av frihetens land, och vad presidenten kallar för de mänskliga rättigheternas födelseplats, något som angripna hatar. Att hela parlamentet samlats beskrivs som en symbol för enhet och sammanhållning i denna svåra tid: hela Frankrike står enat. Enligt Hollande har demokratin triumferat över fienderna. ”Notre république n’est pas à la portée de méprisables tueurs”, säger Hollande, vilket betyder att republiken inte är inom räckhåll för dessa ’avskvärda mördare’. Åtgärderna i sig är det som beskrivs göra Frankrike tillräckligt starkt för att klara situationen. Hollande berättar att statens fulla styrka, poliser, gendarmeriet, militärer, och politikerna ska mobiliseras för att försvara folkets säkerhet. Detta är en fortsättning på ett krig som pågått flera år där Frankrike genom uthållighet och beslutsamhet skall övervinna sin fiende. Frankrikes militära operation i Syrien ska öka, bland annat flygräder mot träningsläger och kommandocenter. Flera flyganfall kommer att göras den kommande tiden efter dådet och ett franskt hangarfartyg kommer att seglas till östra Medelhavet för att öka möjligheten att attackera. Istället för att avskräcka Frankrike, har alltså terroristerna bara orsakat en förstärkning av deras militära styrka mot dem, menar Hollande. ’Daesh’ måste förstöras, inte bara för Frankrikes folk utan för lokalbefolkningen där Daesh säger sig ha sitt territorium och för de omkringliggande länderna. Hollande beskriver gruppen som Europas fiende och uppmanar andra länder att ansluta sig till den militära kampen mot den.

Nu krävs särskilda medel för att hantera situationen, enligt presidenten. Han har beslutat att införa gränskontroller och undantagstillstånd, vilket ska gälla i minst tre månader. Husrannsaktioner genomfördes över hela landet efter attacken och 104 personer sattes under husarrest. Men, Frankrike representerar ett fritt folk, ett oövervinnerligt folk, och detta skall bestå. Konstitutionen behöver ändras, enligt Hollande, eftersom terrorhotet nu har ändrats. Ökad övervakning av de personer som kan misstänkas bör införas. ”La République, nous voulons l’investir de toute la force nécessaire qu’appelle ce contexte nouveau de guerre, pour lui permettre d’éradiquer dans le respect de nos valeurs le terrorisme et sans rien perdre de ce que garantit l’Etat de droit”.⁴⁵ Republiken måste utrusta sig med medel för att bekämpa terrorismen i denna nya krigskontext, menar Hollande, men måste upprätthålla värderingar och inte kompromissa med lagar och regler.

Hollande åkallar vad han kallar landets dygder; uthållighet, enhet, klarhet och värdighet. Trots att Frankrike har attackerats av barbariska gärningsmän kan man inte låta terrorn lyckas med deras mål att splittra och försvaga Frankrike. De får inte

---

⁴⁴ France Diplomatie, “Discours du président de la République devant le Parlement réuni en Congrès” 2015-11-16.

⁴⁵ Ibid.

stoppa folket från att leva fritt och på det sätt de vill. Frankrike måste eliminera terrorismen eftersom det franska folket ska kunna leva utan rädsla för sin granne, för att kunna sprida bilden av frihet, för att bevara rörelsefriheten och blandningen av kulturer, menar Hollande. "Le terrorisme ne détruirait pas la République car c'est la République qui le détruirait." Terrorismen, säger Hollande, kan aldrig förgöra Frankrike – för Frankrike skall förgöra den först;⁴⁶

Efter lastbilsattacken i Nice uttalar sig Hollande om ännu ett fasansfullt dåd i Frankrike. "L'horreur de nouveau vient de s'abattre sur la France." Fasa har återigen slagit till i Frankrike, som är frihetens symbol. 77 personer hade dött vid tiden av talet, och sammanlagt dog 86 personer. Den som har mördat dessa människor är en extremt våldsam fanatiker som hatar mänskliga rättigheter. Hela Frankrike beskrivs nu vara hotat av islamistisk terrorism. Hotet är överhängande och starka åtgärder måste göras för att hindra de som fortfarande antas vilja attackera landet från att lyckas. Först och främst krävs resurser för att hjälpa de skadade. Men dessutom behöver lagar förändras. En lagstiftningsarsenal är redan utökad sedan tidigare dåd. Dessutom är det viktigt att utveckla kriget mot terrorismen. Säkerhetspersonal skall arbeta på de ställen i Frankrike där de behövs. Ökad militär närvaro skall införas på platser som anser vara potentiella terroristmål. Detta innebär att 10 000 soldater mobiliseras för att assistera polisen och gendarmeriet. Undantagstillståndet, som gör att speciella polisräder, husrannsakan och arresteringar beviljas, som redan förlängts sedan Parisattackerna och som skulle gå ut några dagar senare har istället förlängts igen med tre månader. Flyganfallen i Syrien och Irak mot ISIS kommer att intensifieras och "de som attackerar Frankrike skall attackeras i sina gömslen". Vad gäller folket måste de än en gång visa vaksamhet och beslutsamhet. Men, ingenting ska få Frankrike att vika inför hotet från terrorismen, terrorismen ska istället krossas. "La France, elle est éplorée, elle est affligée mais elle est forte, et elle sera toujours plus forte - je vous l'assure - que les fanatiques qui veulent aujourd'hui la frapper." Frankrike är i tårar, säger Hollande. Frankrike må vara bedrövat, men det är starkt och kommer alltid att vara starkare än de fanatiker som idag vill attackera landet.⁴⁷

Sammanfattningsvis kan det utläsas tydliga säkerhetiseringsdrag i Frankrikes säkerhetsdiskurs efter terrorattentaten. Dessa intensifieras med det sista dådet. Extraordinära åtgärder beskrivs redan efter Parisattacken, såsom ökning av militära styrkor och flyganfall mot IS i Irak och Syrien, vilket anses direkt kopplat till Frankrikes säkerhet. Hotet måste elimineras, för att inte terroristerna ska lyckas med sitt mål – att förintna demokratin, friheten, Frankrike. Att åtgärder införs såsom undantagstillstånd och förslag att ändra konstitutionen för att lättare kunna utföra polisräder mot de som misstänks samarbeta med terrorister och att öka militära närvaron runt om i landet gör att frågan direkt kopplas till den nationella säkerheten. Efter attacken i Nice ligger minst fokus på de drabbade – även om sorgen över offren tas upp – och Hollande beskriver tidigt åtgärder för att göra landet tryggt, såsom förlängning av undantagstillstånd, ökad militär närvaro runt om i landet, och ännu mer ökade militära insatser mot terrorn.

---

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Représentation permanente de la France, Genève. "Déclaration du Président de la République" 2016-07-15.

4.4 Sammanfattande jämförelse

Det finns stora likheter och skillnader mellan länderna, något som kan utläsas ur den sammanfattande tabellen nedan (Tabell 1). Samtliga ledare följer särskilda mönster för hur de beskriver dåden. Offren nämns, målet beskrivs vara demokrati och/eller värderingar, trygghet försöker skapas genom att betona statens styrka och koll på situationen, åtgärder anges mot hotet och folket uppmanas gå framåt enade. Samtliga fokuserar på personer som dött, även om betoningen på de personligt drabbade är starkast i Sveriges och Storbritanniens diskurser. De tre statsledarna tar alla upp polisen och räddningstjänstens mod, styrka och effektivitet, vilket kan ses åberopa en trygghetsgrund för att inge en känsla av att statliga myndigheter har koll och att folket inte behöver oroa sig – räddningstjänsten är redo även för de mest oväntade av företeelser. Samtliga identifierar demokrati och frihet som en måltavla för terroristerna. Framför allt beskriver samtliga ledare terroristerna som förlorare, de kommer inte att vinna.

Det finns dock väsentliga skillnader vad gäller ländernas säkerhetsisering. Sverige lägger minst fokus på extraordinära åtgärder. Förstärkt polisnärvaro samt stärkta gränskontroller har införts och vissa gripanden har gjorts, men annars ligger fokus på sorgen efter de dödade, traumat för de skadade, men framför allt: vikten av att gå vidare, tillsammans. Storbritannien lägger, förutom fokus på förstärkta resurser till polis och ökad militär närvaro vid terrorhotade platser, också fokus på att gå vidare. Detta beskrivs som det starkaste medlet mot terrorismen, men efter att den tredje attacken skett menar May att det måste införas militära åtgärder mot IS i Irak och Syrien. Detta kan dock inte ensamt stoppa hotet. Det behövs preventivt arbete hemma i Storbritannien. Segregeringen måste minskas; här ligger fokus på långsiktiga åtgärder men också att fler beväpnade poliser patrullerar på gatorna. Den brittiska tonen ändras något efter varje attack, men samtidigt består en röd tråd i att gå vidare som normalt, vid sidan av några konkreta åtgärder. François Hollande är den statsledare som lägger mest tyngd på att terrorhotet måste bekämpas med militära medel och initierar flyganfall mot misstänkta träningsläger. Dessutom pratar Hollande om lagändringar som behövs och större förändringar, bland annat konstitutionella, som vanligtvis inte skulle godkännas enligt Hollande men som nu är vitala att införas för folkets säkerhet. Hotbilden har förändrats, fienden har förändrats och Frankrikes respons måste förändras. Frankrike utmärker sig som radikalast vad gäller åtgärder för att stoppa terrorismen. Hotet är högst relevant och måste elimineras, menar Frankrike, som anger mest militära åtgärder för att stoppa terrorn. Storbritannien menar istället att det inte kan bekämpas genom enbart militära åtgärder utan att det krävs mer långsiktiga lösningar för att stoppa lockningarna till fundamentalism. Både Frankrike och Storbritannien beskriver att fler tungt beväpnade vakter behövs på särskilda platser. Här är hotbilden tydlig och visar att det är något som är pågående. Sverige betonar att det finns ett hot men förlitar sig på att det mesta stoppas genom underrättelsetjänstens arbete.

Tabell 1.

Fall Fråga	Sverige	Storbritannien	Frankrike
Vad har blivit attackerat?	Personer på Drottninggatan, Sverige och demokratin.	Folket, barn, unga, poliser, parlamentet, mänskliga rättigheter, brittiska värderingar, friheten.	Frankrike, frihetens symbol, värderingar, mänskliga rättigheternas födelseplats, oskyldiga människor.
Vem har attackerat?	En ensam terrorist, som kopplas till fundamentalistisk islamism.	Fundamentalister som hatar frihet. De första dåden var ensamma angripare, men det sista var en grupp på tre personer. Samtliga kopplas till IS och islamistisk terrorism i stort.	Ociviliserade, islamistiska fundamentalister, som tillhör en armé av IS/Daesh.
Är hotet bestående?	Oklart först, men gärningsmannen grips samma dag som dådet. För säkerhets skull bör man vara vaksam och vissa åtgärder införs. Hotet från terrorism är relevant, men underrättelsetjänst jobbar ständigt med att stoppa och lyckas oftast.	Ja, men det har inte höjts efter första attacken, då hotet ses som "allvarligt" vilket det gjort ett tag. Efter andra attacken höjs hotbilden till "kritisk" vilket innebär att en kommande attack tros vara nära. Underrättelsetjänst stoppar dock de flesta dåd.	Ja, hela Frankrike är hotat av islamistisk terrorism. Hotet är militärt och måste bekämpas militärt.
Vilka åtgärder ska utföras/har utförts?	Gränskontroller förstärks, ökade resurser till polisen, säkerhetstjänst och andra berörda myndigheter	Ökad polisnärvaro, fler beväpnade poliser, arresteringar, mer resurser till underrättelsetjänst, arbeta för att minska segregering. Slutligen krävs militära åtgärder mot IS i Syrien och Irak.	Undantagstillstånd, husräder, återinförda gränskontroller, förslag till lagändringar, ska utföra fler flyganfall mot IS och mer soldater
Hur framåt?	Tillsammans ska vi ta hand om varandra.	Gå vidare och leva livet som vanligt och hylla demokratin genom parlamentsval. Att gå vidare är det största vapnet mot terrorismen.	Frankrike måste eliminera terroristerna. Får inte bli splittrade.

5 Avslutande diskussion

Trots återkommande mönster över landsgränser i materialet skiljer sig diskurserna åt vad gäller hur stort hotet uppfattas och vilka åtgärder som ska utföras. Analysen visar att säkerhetiserande drag har skett i samtliga fall, men att de utförts i tre olika nivåer. Sverige utgör det fall som fokuserat minst på extraordinära åtgärder, och fokuserar mest på ökade resurser till polis och underrättelsetjänst Sverige menar att hotet existerar men kan övervinnas genom mer resurser till berörda myndigheter. Hotet existerar enligt den svenska diskursen men är inte överhängande. Storbritannien anger något starkare åtgärder och inkluderar militära gärningar mot IS men lägger tyngd på höjda brottstraff, ökade resurser till polis och preventivt arbete mot segregation och radikalisering. Hotet är efter tre attacker kritiskt och definitivt reellt, men samtidigt måste man leva vidare och lita på att staten klarar av situationen. Sist, men absolut inte minst, kommer Frankrike med både starkast hotbild och starkast åtgärder. Här beskrivs hela landet som hotat, och terrorismen måste elimineras innan den kan eliminera Frankrike och dess värderingar. Frankrike lägger stor tyngd på militära åtgärder och krigföring mot terrorismen. Frankrike lägger tydlig vikt vid åtgärder som krävs för denna särskilda situation, även om de beskrivs behöva införas lagligt eftersom de är en demokrati och det är just det som är attackerat, därför är det viktigt att fortsätta värna om den.

Avslutningsvis kan det sägas att terrorhotet kan beskrivas på olika sätt men att uppfattningen om ett reellt hot från fundamentalistisk islamism är utbrett i de undersökta diskurserna. Det är intressant att under samtliga terrordåd har nationen ansetts vara attackerad, dess folk, och demokratin i stort, och att då terrordåd sker betonas vikten av att vara inom landet som ett effektivt vapen mot terrorism.

För vidare forskning hade det varit relevant att analysera fler säkerhetsdiskurser i andra europeiska länder där liknande terrordåd skett. Dessutom hade det varit intressant att undersöka huruvida dessa diskurser kring terrorhotet har bestått i länderna även något år efter att attackerna skett. Detta skulle kunna göras genom exempelvis att studera tal vid minnesstunder eller undersöka officiella policys och offentliga terrorhutsutredningar i de undersökta länderna, för att få en bredare bild av diskurserna i stort.

6 Referenser

- Balzacq, Thierry, 2011. "A theory of securitization: origins, core assumptions, and variants" i Balzacq, Thierry, *Securitization theory. How security problems emerge and dissolve*. New York:Routledge. s. 1-30.
- Balzacq, Thierry, 2011. "Enquiries into methods: a new framework for securitization analysis" i Balzacq, Thierry, *Securitization theory. How security problems emerge and dissolve*. New York:Routledge. s. 31-54.
- BBC. London attack: The Victims. 2017-04-07.
- BBC. Manchester attack: Who were the victims? 2017-06-03.
- BBC. London attack: The Victims. 2017-06-09.
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina, 2012(b). "Diskursanalys" i Göran Bergström & Kristina Boréus: *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur. s. 353-416.
- Buzan, Barry, Waever, Ole, de Wülde, Jaap, 1998. *Security: A New Framework For Analysis*. USA: Lynne Rienner Publishers, Inc.
- Crelinsten, Ronald. 2009. *Counterterrorism*. Cambridge: Polity Press.
- Dulić, Tomislav, 2011. "Peace Research and Source Criticism" i Höglund, Kristine & Magnus Öberg, 2011. *Understanding Peace Research - Methods and Challenges*. New York: Routledge. s.35-46.
- Halperin, Sandra & Heath, Oliver, 2017. *Political research. Methods and practical skills*. Glasgow: Oxford University Press.
- Höglund, Kristine & Öberg, Magnus, 2011. "Improving Information Gathering and Evaluation" i Höglund, Kristine & Magnus Öberg, 2011. *Understanding Peace Research - Methods and Challenges*. New York: Routledge. s.185-198.
- Jackson, Richard, 2005. *Writing the War on Terrorism – language, politics and counterterrorism*. Manchester University Press.
- Jackson, Richard. Jarvis, Lee. Gunning, Jeroen & Smyth, Marie Breen, 2011. *Terrorism: A Critical Introduction*. New York: Palgrave Macmillan.
- Jarvis, Lee. 2009. *Times of Terror: Discourse, Temporality and the War on Terror*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Möller, Frida. 2011. "News Reports versus Written Narratives: Collecting information using different types of empirical sources" i Höglund, Kristine & Magnus Öberg, 2011. *Understanding Peace Research - Methods and Challenges*. New York: Routledge. s.74-88.

Norris, Pippa. Kern, Montague och Just, Marion R, 2003. Framing terrorism: The News Media, the Government and the Public. New York: Routledge.

Sjöstedt, Roxanna "Health issues and securitization: the construction of HIV/AIDS as a US national security threat" i Balzacq, Thierry, Securitization theory. How security problems emerge and dissolve. New York: Routledge. s. 150-169.

SVT. "Därför räknas bara 155 av tusen på Drottninggatan som brottsoffer" 2018-02-12.

Tuman, Joseph S. 2003. *Communicating Terror: The Rethorical Dimensions of Terrorism*. London: SAGE publications.

Empiriskt material

Sverige:

Regeringen "Uttalande av Stefan Löfven". 2017-04-07. URL:
<https://www.regeringen.se/uttalanden/2017/04/uttalande-av-stefan-lofven/>

Regeringen. "Uttalande av statsminister Stefan Löfven med anledning av händelserna i Stockholm". *Pressmeddelande*. 2017-04-07 senast hämtad 2018-05-14. URL: <http://www.regeringen.se/uttalanden/2017/04/uttalande-av-statsminister-stefan-lofven-med-anledning-av-handelserna-i-stockholm/>

Regeringen. "Uttalande från Stefan Löfven i samband med besök på attentatsplatsen den 8 april". 2017-04-08. URL:
<https://www.regeringen.se/uttalanden/2017/04/uttalande-fran-stefan-lofven-i-samband-med-besok-pa-attentatsplatsen-den-8-april/>

Regeringen. "Tal av statsminister Stefan Löfven vid minnesstund i Stockholms Stadshus". *Tal*. 2017-04-10. URL: <http://www.regeringen.se/tal/2017/04/tal-av-statsminister-stefan-lofven-vid-minnesstund-i-stockholms-stadshus/>

Storbritannien:

Gov.uk, "Prime Minister's statement following attack in Westminster". *Pressmeddelande*. 2017-03-22 URL:
<https://www.gov.uk/government/news/prime-ministers-statement-following-attack-in-westminster>

Gov.uk, "PM Commons statement on Westminster attack: 23 March 2017". *Tal inför parlamentet*. 2017-03-23. URL:
<https://www.gov.uk/government/speeches/pm-commons-statement-on-westminster-attack-23-march-2017>

Gov.uk, "PM statement following terrorist attack in Manchester: 23 May 2017". *Tal*. 2017-05-23. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-statement-following-terrorist-attack-in-manchester-23-may-2017>

Gov.uk, "PM statement following second COBR meeting on Manchester attack: 23 May 2017". *Tal*. 2017-05-23. URL:

<https://www.gov.uk/government/speeches/pm-statement-following-second-cobr-meeting-on-manchester-attack-23-may-2017>

Gov.uk, "PM statement following London terror attack: 4 June 2017". *Tal.* 2017-06-04. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-statement-following-london-terror-attack-4-june-2017>

Frankrike:

France Diplomatie, "Discours du président de la République devant le Parlement réuni en Congrès" (16 novembre 2015) 2015-11-16.

<https://www.diplomatie.gouv.fr/fr/politique-etrangere-de-la-france/defense-et-securite/terrorisme/attentatsparis-serie-d-attaques-terroristes-a-paris-novembre-2015/article/discours-du-president-de-la-republique-devant-le-parlement-reuni-en-congres-16>

France Diplomatie, "Speech by the President of the Republic before a joint session of parliament. 2015-11-16. URL: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/defence-security/parisattacks-paris-terror-attacks-november-2015/article/speech-by-the-president-of-the-republic-before-a-joint-session-of-parliament>

Représentation permanente de la France, Genève. "Déclaration du Président de la République." 2016-07-15. URL:

<https://onu-geneve.delegfrance.org/Declaration-du-President-de-la-Republique-15-07-2016>

France in the US, "Statements by François Hollande, President of the French republic – Paris – July 15, 2016". 2016-07-15

URL:<https://franceintheus.org/spip.php?article7643#2>